

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zbrodnie-sowieckie/98352,Polowanie-na-mieszkanow-Sowieckie-zbrodnie-w-Miechowicach.html>

Walki na ziemiach polskich w latach 1944-1945 (fot. ze zbiorów IPN)

ARTYKUŁ

Polowanie na mieszkańców. Sowieckie zbrodnie w Miechowicach

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: KRZYSZTOF PAWLUCZUK 25.01.2023

Kiedy wraz z początkiem 1945 roku ruszyła na zachód ofensywa Armii Czerwonej w ramach operacji sandomiersko-śląskiej, rozpoczęła się gehenna ludności cywilnej zamieszkującej przed II wojną światową tereny należące do

Niemiec. Do najtragiczniejszych epizodów „wyzwolenia” Górnego Śląska należy zbrodnia dokonana między 25 a 28 stycznia przez żołnierzy sowieckich na mieszkańcach Miechowic.

Mechtal, bo tak w 1936 roku formalnie nazwano Miechowice, była zindustrializowaną gminą położoną niedaleko Bytomia. Pomimo że zdecydowana większość głosujących w plebiscycie z 1921 roku opowiedziała się za przyłączeniem jej do Polski, w wyniku podziału tych terenów po III powstaniu śląskim Miechowice pozostały w Niemczech.

Pomimo że zdecydowana większość głosujących w plebiscycie z 1921 roku opowiedziała się za przyłączeniem jej do Polski, w wyniku podziału tych terenów po III powstaniu śląskim Miechowice pozostały w Niemczech.

W drugiej połowie stycznia 1945 roku siły 1. Frontu Ukraińskiego przełamały linie niemieckie na odcinku kilkuset kilometrów i weszły na terytorium Śląska, podążając w kierunku Bytomia.

Położone na zachód od tego miasta Miechowice zostały zaatakowane 25 stycznia przez jednostki 118. Korpusu Armijnego, dowodzonego przez gen. mjr. Aleksieja Naumowa. Wchodzące w jego skład pułki: 309. i 1025. z 291. Dywizji Piechoty stoczyły walki z resztkami niemieckiej obrony w postaci elementów 300. Brygady Dział Szturmowych oraz 207. Pułku Strzelców, wspomaganymi przez *Volkssturm*.

Ewakuacja niemieckiej ludności,

1939 r. (fot. ze zbiorów IPN)

Rzeź na ulicach

Już tego samego dnia Sowieci pozbawili życia kilkudziesięciu cywilów, w tym polskich robotników przymusowych. Działania zbrojne trwały przez kolejne dwa dni. Po chwilowym odparciu przez niemiecką obronę oddziały sowieckie, wspierane ogniem dwóch brygad pancernych oraz piechoty zmotoryzowanej, opanowały całą miejscowość.

Barbarzyństwo „wyzwolicieli” wobec ludności cywilnej nie zaczynało się dopiero po niemieckiej stronie przedwojennej granicy. Jaskrawym przykładem tego są np. zbrodnie w Halembie czy Przyszowicach.

Wkraczający żołnierze strzelali do napotkanych ludzi, z budynków wyciągano wszystkich (bez względu na wiek) mężczyzn szukających schronienia w piwnicach i suterrenach, by na bieżąco rozstrzeliwać ich na okolicznych placach i podwórkach. Do zamkniętych domów wrzucano przez okna granaty lub je podpalano.

Kobiety były masowo gwałcone. Plądrowano prywatne mieszkania, sklepy, miejsca użyteczności publicznej. Z upodobaniem niszczone i dewastowano. Proceder ten trwał systematycznie przez cały czas walk.

Najbardziej znaną ofiarą masakry jest niemiecki ksiądz katolicki Jan Frenzel, wikary parafii Bożego Ciała. Wezwany do rannego, by udzielić mu ostatniego namaszczenia, pozostał przy nim aż do jego śmierci. Następnego dnia rano żołnierze wyprowadzili go z piwnicy, w której przebywał wraz z mieszkańcami domu. Przed śmiercią kapłan był szykanowany i prawdopodobnie torturowany, o czym świadczą obrażenia na jego odnalezionych zwłokach.

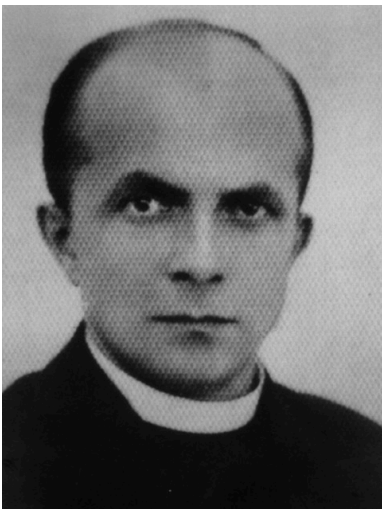

Radzieckie działa samobieżne na ulicy zajętego miasteczka, 1944-1945 (fot. ze zbiorów IPN)

Polowanie

Kulminacja zbrodni nastąpiła w sobotę 27 stycznia, gdy zamordowano około 200 osób. Domniemaną przyczyną eskalacji miało być zabicie sowieckiego oficera. W ramach odwetu oprawcy, za przyzwoleniem lub na wyraźny rozkaz, skrupulatnie sprawdzali każdą ulicę, dom i podwórko, poszukując kolejnych ofiar. Relacje świadków mówią nie tylko o rozstrzeliwaniach, ale również o pastwieniu się nad inwalidami, pozbawianymi życia kolbami karabinów.

Nie można dokładnie odtworzyć przebiegu tych wydarzeń, gdyż zachowały się relacje jedynie części bezpośrednich świadków. Również liczba ofiar jest trudna do oszacowania, m.in. ze względu na stan zachowania (niejednokrotnie spalonych) ciał. Ponadto zgony miały miejsce również w okresie następującym po tragedii, w wyniku odniesionych ran. Najczęściej wymienia się liczbę 380 osób, aczkolwiek istnieją źródła mówiące, że ofiar było ponad 700.

W wyniku śledztwa, wszczętego przez Instytut Pamięci Narodowej w 2002 r. w sprawie popełnienia zbrodni wojennej, ustalono, iż zostały one pochowane w mogile wojennej w Miechowicach.

Dopiero po kilku dniach od zakończenia masakry pozostali przy życiu mieszkańcy Miechowic przystąpili do grzebania odnajdowanych w domach i na ulicach ciał. Część ofiar Sowieci porzucili w lesie stolarzowickim, gdzie tracono również mieszkańców innych miejscowości. Często pozbawione obuwia, przymarznęte do podłoża szczątki zwożono wozami i saniami na cmentarz. Ze względu na brak trumien zwłoki były chowane owinięte w koce lub składane bezpośrednio do grobów.

Ze względu na ich ilość w lutym 1945 roku dokonano również masowego pochówku w grobie wykopanym w okolicy cmentarza. Została stworzona także zbiorowa mogiła czerwonoarmistów. Pod koniec lat 60. dokonano ekshumacji i przeniesiono szczątki żołnierzy Armii Czerwonej na cmentarz w Bytomiu. Miejsce złożenia znacznej liczby ofiar pozostawało anonimowe. W wyniku śledztwa, wszczętego przez Instytut Pamięci Narodowej w 2002 r. w sprawie popełnienia zbrodni wojennej, ustalono, iż zostały one

pochowane w mogile wojennej w
Miechowicach.

Barbarzyństwo „wyzwolicieli” wobec ludności
cywilnej nie zaczynało się dopiero po
niemieckiej stronie przedwojennej granicy.
Jaskrawym przykładem tego są np. zbrodnie w
Halembie czy Przyszowicach. Tragedia
Miechowic zapoczątkowała kolejne
prześladowania i represje, stosowane wobec
ludności Górnego Śląska już po zakończeniu II
wojny światowej. Internowania, wywózki do
ZSRS czy zamykanie w obozach dotyczyły jej
przez kolejne lata bez względu na narodowość
czy poglądy.

Więcej interesujących materiałów na
profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ